

Asia: VN/14593/2020

Hallituksen esitys työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojen käsittelyä ja palvelualustaa koskevaksi lainsäädännöksi

1. Esitysluonnoksen vaikutusten arviointi

- Millaisia vaikutuksia esitetyillä muutoksilla ennakoitte olevan toimintanne?
- Onko esityksessä tunnistettu teidän toimintanne kannalta merkittävät vaikutukset?

Lieksan kaupungin näkökulmasta on myönteistä, että uuden asiakastietojärjestelmän kokonaisuutta ollaan kehittämässä. Asiaan liittyville muutokset ovat ehdottaman tarpeellisia, ja niiden toteuttaminen on tehtävä viimeistään nyt tulevia työllisyys- ja yrityspuolen palveluiden rakenneuudistuksiakin ajatellen.

Kuntien kannalta asia on erittäin merkityksellinen, koska uusi tietojärjestelmäkokonaisuus olisi todennäköisesti siirtymässä kuntien käytettäväksi siinä vaiheessa, kun työvoima- ja yrityspalvelut siirtyvät kuntien vastuulle. Tämän vuoksi olisi toivottavaa, että kuntien näkemykset huomioitaisiin uudistuksen käytännön toteutuksessa jo tässä vaiheessa. Samalla tulee ottaa huomioon myös kuntien ja muiden työllisyystoimijoiden omat digitaaliset toimet.

Lausunnossa olevassa lakiesityksessä sen vaikutuksia on arvioitu laajasti usealta eri kannalta, mikä on hyvä asia. Osin jää kuitenkin epävarmaksi, millaisia käytännön toimintaan liittyviä vaikutuksia muutoksilla tosiasiaassa on. Tämän takia jatkovalmistelussa olisi vielä hyvä syventää muutoksen vaikutusten toiminnallisten vaikutusten arviointia.

Lakiluonnoksessa tunnistetaan vaikutuksia ainoastaan nykytilanteeseen peilaten, eikä siinä huomioida riittävästi tulevia muutoksia. Viranomaisten lisäksi olisi tärkeää arvioida lain vaikutuksia laajemmin muihin työllisyystoimijoihin mm. yksityisiin palveluntuottajiin ja kehitysyhtiöihin. Kuntien osalta on tunnistettu, että kustannuksia järjestelmämuutoksista ei kunnille aiheudu. Koko järjestelmän muutos on kuitenkin merkittävä asia myös muun muassa kuntien työllisyyspalveluille,

kehitysyhtiöille ja yrityksille. Sen takia Lieksan kaupunki esittää esityksessä huomioon otavaksi laajemmin uuden järjestelmän käyttöön ottamiseen liittyvät koulutus-, perehdytystarpeet muine vastuineen ja rajapintoineen.

2. Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta

2.1

1 luku Yleiset säännökset

Lieksan kaupungilla ei ole huomautettavaa lakiin ehdotettuihin muutoksiin.

2.2

2 luku Työnhakija

Lieksan kaupungilla ei ole huomautettavaa lakiin ehdotettuihin muutoksiin.

2.3

3 luku Työnvälitys

Lieksan kaupungilla ei ole huomautettavaa lakiin ehdotettuihin muutoksiin.

2.4.

12 luku Julkisen työvoima- ja yrityspalvelun toimeenpano ja siihen liittyvä yhteistyö

Lieksan kaupunki pitää kannatettavana kohtaan ”2.4. / 12 luku Julkisen työvoima- ja yrityspalvelujen toimeenpano ja siihen liittyvä yhteistyö” työllistymistä tukevaa palvelua tuottavaan tahoon liittyvää tarkennusta tiedonsaantioikeuteen myös työllisyysuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa. On varmistettava, että lakimuutos mahdollistaa aiempaa laajemmin ja saumattomammin tietojen vaihdon myös kunnan työllisyystoimijoiden kanssa – riippumatta kuuluuko kunta kuntakokeiluun osallistuviin kuntiin vai ei.

Haasteena on, että kyseisessä kohdassa yhteistyössä tunnustetaan viranomaisten välinen yhteistyö ja heidän välisensä tiedonvaihto, mikä on toki kannatettava asia. Muun muassa yksityisiä palveluntuottajia, sosiaali- ja terveysalan toimijoita, kuntia, kehitysyhtiöitä ei tunnusteta yhteistyökumppaneina lainkaan, mikä on iso puute lakiesityksessä.

2.5.

13 luku Asiakastietojen käsittely

”2.5. / 13 luvussa Asiakastietojen käsittely” on mainittu, että yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä säädetään yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetuissa laissa. Lieksan kaupungin toteaa, että kyseessä olevan lain sisällöt ja uudistamistarpeet on myös arvioitava uudelleen viimeistään siinä vaiheessa, kun työvoima- ja yrityspalvelut siirtyvät kuntien vastuulle huomioiden tietojärjestelmän tietojen saumattoman siirtämisen työllistämistä edistävien toimijoiden välillä.

Lieksan kaupunki pitää kannatettavana asiana, että asiakastietojen käsittelyä koskevaan lukuun tullaan lisäämään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen (KEHA-keskus) rooli jatkossa asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen kuuluvien tietojärjestelmien vastuussa olevana viranomaisena.

Lieksan kaupungin mielestä § 5 Tietojen tallentaminen, poistaminen ja arkistointi pykälän lisäys asiakastiedon säilyttämisestä tietovarannosta erillisessä asianhallintajärjestelmässä, jos se on teknisistä syistä välttämätöntä, on hyvä lisäys. Kaupunki esittää kuitenkin lakiin sisältölisäystä: ”...jos se on teknisistä tai toiminnallisista syistä välttämätöntä.” Tämä mahdollistaisi joustavammin tulevien mallien luomisen ja testaamisen jo ennen kuin työvoima- ja yrityspalvelut siirtyvät kuntien vastuulle.

Haasteellisena luvussa on pidettävä, että tiedonsaantioikeudet ja tietojen luovuttaminen käsittelee yksityisiä palveluntuottajia ja muita toimijoita vain tietojen saajina, mikä on vähimmäistarve palvelun tuottamiseksi. Yksityiset palveluntuottajat, kunnat, kehitysyhtiöt ja muut toimijat tekevät omien palveluidensa digitalisaatioon liittyvää kehittämistä tarjoten mm. osaamiskartoituksia ja koulutuksia. Tällöin asiakastietojen luovuttaminen – toki henkilön omaan suostumukseen perustuen – on merkityksellistä yhtenäisen ja laadukkaamman palvelun varmistamiseksi asiakkaille.

2.6

13 a luku Palvelualusta

Kaupunki tähdentää, että ”2.6. / 13 a lukuun Palvelualusta” on tärkeää tehdä mahdolliseksi tietojen yhdistäminen eri digitaalisista palveluista, huomioiden edelleen myös esimerkiksi yksityisten palveluntuottajien ja kuntien omat järjestelmät.

2.7

14 luku Muutoksenhaku

Lieksan kaupungilla ei ole huomautettavaa lakiin ehdotettuihin muutoksiin.

3. Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta

3.1. Huomionne koskien työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 14 ja 18 §:ään ehdotettavia muutoksia? (2. lakiehdotus)

Lieksan kaupungilla ei ole huomautettavaa lakiin työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta.

4. Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta

4.1 Huomionne koskien työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annettuun lakiin ehdotettavia muutoksia? (3. lakiehdotus)

Lakiin ehdotetaan muutosta rekisterinpitäjiin sekä heidän velvollisuuksiinsa. Aiemmin kuntia ei ole mainittu rekisterinpitäjinä ja ehdotukseen on kirjattu, että ELY-keskuksilla, KEHA-keskuksilla,

Kansaneläkelaitoksilla ja kunnilla tulisi olemaan jatkossa yhteisrekisterinpitäjän vastuu asiassa. Ehdotukseen on kirjattu, että ”Työ- ja elinkeinotoimistot, kunnat ja Kansaneläkelaitos vastaavat muista kuin 2 momentin mukaisista yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitetuista rekisterinpitäjän velvollisuuksista asiakastietoaineistoon tallentamiensa tietojen osalta”.

Kaupunki edellyttää, että kuntien vastuulle esitetty yhteisrekisterinpitäjän vastuu tulee olla yksiselitteisesti yksilöity kaikkine vaikutuksineen.

5. Muut huomiot

5.1 Mahdolliset muut huomionne ehdotetusta sääntelystä ja esityksestä?

Lieksan kaupunki kannattaa ehdottomasti työllistymistä edistävän järjestelmän uusimista ja palvelurakenteen uudelleen miettimistä myös tietohallinnon näkökulmasta. Esitys ei kuitenkaan ota huomioon riittävästi koko työllisyyspalveluiden ekosysteemin digitalisoitumista, mikä olisi järjestelmän uudistamisessa nähtävä mahdollisuutena.

Tiedon välittymisen haasteet TE-hallinnon ja muiden työllisyystoimijoiden välillä olisi mahdollista ratkaista lakiesitystä muuttamalla, jolloin asiakkaalle pystyttäisiin tarjoamaan laajempi ja monipuolisempi palvelutarjonta. Esitykseen tulee ehdottomasti sisällyttää myös tiedon yhdistämis- ja käyttömahdollisuus eri työllisyystoimijoiden digitaalisista palveluista.

Uudet digitaaliset työ- ja elinkeinohallinnon viranomaispalvelut olisivat esityksen mukaan käyttöön otettavissa toukokuusta 2022 alkaen, mikä on erittäin tiukka aikataulu. Huolestuttavaa on euromääräisesti mittavan, noin 100 miljoonan euron projektin toteuttamisen aikataulussa on se, että muutokset on tehty ennen hyvinvointialueen ja te-palveluiden toimintojen siirron toteuttamista. Lakiesitys ei ota kantaa tuleviin hyvinvointialueisiin tai päätökseen työvoima- ja yrityspalveluiden siirtymisestä kuntien vastuulle. Valmistelutyö tietojärjestelmien, niiden rajapintojen ja integraatioiden osalta pitäisi aloittaa välittömästi huomioiden myös edellä mainitut tulevat muutokset. On huolehdittava, että nyt suunnitelluissa muutoksissa luotava uusi järjestelmä on tulevaisuudessa siirrettävissä kolmannelle osapuolelle kaikkine sisältöineen.

Lieksan kaupunki pitää tärkeänä, että nopeasta aikataulusta huolimatta kunnan työllisyystoimijat, yritykset, muut työllisyyden sidosryhmät ja asiakkaat tulevat saamaan riittävän perehdytyksen uusien järjestelmien käyttöön. Riskinä on, että muutoksen myönteiset vaikutukset eivät toteudu suunnitellussa laajuudessa, jos kaikki sidosryhmät eivät sitoudu uuden järjestelmän käyttämiseen. Työttömyyden rakenne on hyvin erilainen Suomen eri osissa mm. rakennetyöttömyydessä, ikärakenteessa ja työttömien tietoteknisten valmiuksissa. Tämän takia on huolehdittava siitä, että kaikille työttömille ja muille asiakkaille tarjoutuu tasa-arvoinen mahdollisuus uuden järjestelmän käyttöön; vahva tunnistautumisenkaan ei tätä valitettavasti kaikilta osin tue. Lisäksi on huomattava, että kunnille ei voi tulla taloudellisia lisävastuita toteutettavasta uudistamisprojektista, jos niitä ei

ole toteutettu alkuperäisessä aikataulussa ennen hyvinvointialueiden muodostumista ja työvoima- ja yrityspalveluiden siirtymistä kuntien vastuulle.

Lakiesitys ja lausuntopyyntö ei tunnista kuntien kehitysyhtiöitä ja heidän rooliaan kuntien elinvoiman edistäjinä ja työllisyystoimijoina, mitä on pidettävä puutteena valmistelussa. Kunnat ottavat kantaa lausunnoissaan kuntakonsernien kokonaisuuden näkökulmasta, mutta siitä huolimatta lausunto kannattanee jatkossa pyytää myös Suomen Elinkeino- ja Kehitysyhtiö SEKES ry:ltä.

Leinonen Sari

Lieksan kaupunki - Lieksan kaupunginhallitus 9.8.2021 § 225